

אתגרי החינוך הרגיל והמיוחד בעתות חירום

תקציר המלצות לקראת דיון משותף של ועדת החינוך והועדה לביקורת המדינה – 17.3.2026

מערכת החינוך בישראל פועלת בשנים האחרונות במציאות של חירום מתמשך – החל ממשבר הקורונה ועד מלחמת "חרבות ברזל", על סבבי הלחימה השונים. למרות זאת, נראה כי **היא עדיין אינה ערוכה באופן מספק להבטיח רציפות חינוכית אמיתית בזמן חירום**,¹ אם כי ניכר שעקרונות מסוימים הוטמעו ע"י ראשי המערכת.

מנהלי בתי הספר – הנמצאים בחזית ההתמודדות עם מצבי חירום – נדרשים להוביל את המערכת בתנאים מורכבים, לעיתים תוך פער משמעותי בין הנחיות משרד החינוך לבין המציאות בשטח.

עמדת ארגון מנהלים ברורה:

הפעלה מיטבית של מערכת החינוך בחירום מחייבת אמון במנהלי בתי הספר, מתן סמכות ניהולית וגמישות המותאמת למציאות הבית ספרית.

ניסיון להכתיב מתווה אחיד לכולם, ולא לאפשר למנהל לבנות מערך מותאם לבית ספרו – לא יצלח.

המלצות מרכזיות

ארגון מנהלים קורא לוועדות הכנסת לקדם מספר צעדים מערכתיים:

1. **מתן סמכות ניהולית רחבה למנהלי בתי הספר** - יש לאפשר למנהלים לקבוע את מתווה הפעילות והלימודים מרחוק ומקרוב (בהתאם לאישור פקע"ר) בהתאם למאפיינים הבית ספריים – פרופיל צוות, אוכלוסיה, תשתיות, מערך הסעות, מיקלוט וכדו', ולהקצות משאבים בהתאם לצרכים הספציפיים לכל מוסד – כוח אדם טיפולי, אמצעי קצה וכו'.
2. **תוכנית לאומית לצמצום הפער הדיגיטלי** – במטרה להגיע לפריסת מחשב ותשתית אינטרנט לכל תלמיד בישראל.
3. **מודל חירום ייעודי לחינוך המיוחד** - מדיניות ברורה, מותאמת ובטוחה להפעלת המסגרות, באופן דיפרנציאלי ועל בסיס התנאים הייחודיים לכל ב"ס.²
4. **הפחתת עומס רגולטורי בזמן חירום** - מעבר מהיגיון של פיקוח ודיווח להיגיון של אמון וגיבוי מקצועי.
5. **החלטות לגבי בחינות הבגרות** – קבלת החלטות בהקדם לגבי דחיית מועד, הערכות פנימיות, צמצום חומר והתאמות שונות, בנוסף להמשך התאמות לאוכלוסיות נפגעות מלחמת חרבות ברזל.

בברכה,

גיל מושקוביץ
מנכ"ל

אורית גור כהן ואביגיל סאמין
יו"ריות שותפות

¹ ראה סקר מנהלים "מוכנות ועמדות ביחס להוראה מרחוק" – 6-9 במרץ 2026.

² ראה מכתב מנהלי וצוותי החנ"מ מטעם מנהלים מיום 15.3.26

סקר מנהלים "מוכנות ועמדות ביחס להוראה מרחוק" – 9-6 במרץ 2026.

לסקר השיבו 220 מנהלות ומנהלים מכלל המגזרים והמחוזות, בחינוך היסודי והעל יסודי, הרגיל והמיוחד.

להלן ממצאים עיקריים:

למידה מרחוק בחירום – הפערים עדיין כאן
בתחילת מערכת שאגת הארי ערך ארגון מנהלים סקר בקרב 220 מנהלי בתי ספר מכלל המחוזות, המגזרים והזרמים, בחינוך היסודי והעל יסודי, הרגיל והמיוחד.
ממצאי הסקר מצביעים על פערים עמוקים ביכולת לקיים למידה אפקטיבית מרחוק בזמן חירום.

פערים באמצעי קצה

- ב 91%-מבתי הספר ישנם תלמידים ללא מחשב ללמידה מקוונת.
- ב 29%-מבתי הספר ליותר ממחצית התלמידים אין מחשב.
- בחברה הערבית הפער חמור במיוחד – בכ 60%-מבתי הספר למעלה ממחצית התלמידים ללא מחשב.

פערים בתשתיות אינטרנט

- ב 82%-מבתי הספר יש תלמידים הסובלים מבעיות חיבור לרשת.
- ב 21%-מבתי הספר יותר ממחצית התלמידים אינם יכולים להתחבר ללמידה מרחוק.

פערים במוכנות הפדגוגית

- 53% מהמנהלים דיווחו כי מעל 20% מהמורים בבית ספרם אינם מיומנים מספיק בהוראה מרחוק.

תנאי עבודה למורים

- 95% מהמנהלים סבורים כי לא ניתן לצפות ממורים שהם הורים לילדים צעירים לקיים שגרת הוראה מרחוק ללא פתרון לילדיהם.

עומס בירוקרטי

- 95% מהמנהלים מציינים כי ריבוי ההנחיות והדרישות לדיווח בזמן חירום מקשים על התמקדות בצרכי התלמידים והקהילה.

החינוך המיוחד בחירום – קול ברור מהשטח

ביום 15.3.2026 נשלח לשר החינוך ולמנכ"ל משרד החינוך מכתב חריג עליו חתמו 1216 מנהלות, מנהלים ואנשי צוות בחינוך המיוחד (המכתב המלא מצורף בהמשך). המכתב משקף תחושת מצוקה עמוקה בקרב צוותי החינוך המיוחד, שנדרשים פעם אחר פעם לשוב לפעילות מלאה מוקדם יותר ממסגרות החינוך הכללי – לעיתים בזמן שהעורף כולו עדיין תחת איום, תוך ציפייה מצוותי ההוראה להתייבב לעבודה גם כאשר ילדיהם הפרטיים נמצאים ללא מסגרת, וכאשר תנאי המיגון, ההיסעים והמענה למשפחות אינם מספקים.

מכתב מנהלי וצוותי החינוך המיוחד אל ראשי משרד החינוך

לכבוד: שר החינוך, מר יואב קיש
מנכ"ל משרד החינוך, מר מאיר שמעוני

שלום רב,

הנדון: בקשה להפסקת ההחרגה המערכתית של צוותי החינוך המיוחד בחירום

אנו, החתומים על מכתב זה, נשות ואנשי החינוך המיוחד, פונים אליכם מתוך תחושת מיצוי עמוקה וכאב על זילות מעמדנו. מזה שנים, החל ממשבר הקורונה ודרך סבבי הלחימה השונים, הפך החינוך המיוחד ל"חצר האחורית" של המדינה – מגזר שמורג פעם אחר פעם מהנחיות ההגנה הכלליות, תוך התעלמות מוחלטת מהעובדה שמאחורי התואר "מורה" עומד אדם, הורה וקרוב משפחה שחווה את המשבר באותה עוצמה.

לא ניתן להמשיך ולהתייחס לצוותי ההוראה כאל משאב טכני המופעל בלחיצת כפתור.

הבקשה להחזיר את מוסדות החינוך המיוחד לשגרה מלאה בזמן שילדינו הפרטיים נותרים ללא מסגרת, ובזמן שהעורף כולו תחת איום, היא פגיעה ישירה בזכויות היסוד שלנו ובביטחוננו האישי. אם אנו "חיוניים" כעובדי רפואה – עלינו לקבל את אותם התנאים, השכר, המיגון והמעטפת המשפחתית (שמרטפיות חירום). לא תיתכן עוד החרגה ללא הוקרה.

בקשתנו המרכזית:

אנו מבקשים להשוות את תנאי הלמידה והחזרה למסגרות של החינוך המיוחד לאלו של החינוך הכללי. החינוך המיוחד יחזור לפעילות אך ורק כאשר פיקוד העורף ומשרד החינוך יחליטו על חזרה של כלל הילדים וחסרי הישע במדינת ישראל למסגרות.

לחילופין, ובמידה ויוחלט בכל זאת על החרגת החינוך המיוחד, נדרשים תנאי הסף הבאים:

1. **אוטונומיה ניהולית מלאה:** מתן סמכות מוחלטת למנהלי ומנהלות בתי הספר לקבוע את מדרג הלמידה (פרונטלי/מרחוק/חלקית) בהתאם למצב הצוות, מסי התלמידים במסגרת, רמת המיגון במוסד ויכולת ההכלה המקצועית. **החלטות אלו יזכו לגיבוי מלא, רשמי ומשפטי מצד משרד החינוך.**
2. **הגנה על שלום הצוות והתלמידים:** איסור גורף על הגעת תלמידים שאינם מסוגלים להישמע להנחיות התבצרות במרחבים מוגנים, או כאלו המגיבים למצב בחרדה קיצונית המתבטאת באלימות ותוקפנות המסכנת את התלמידים האחרים והצוות. **מנהל/ת בית הספר יקבלו גיבוי משפטי מלא למנוע כניסת תלמידים אלו עד להשבת השקט, מתוך חובת הזהירות כלפי הסובבים אותם.**
3. **פתרונות לילדי הצוות:** הבטחת מסגרות שמרטפיה או פתרונות הולמים לילדיהם הצעירים של עובדי ההוראה הנדרשים להתייצב לעבודה.
4. **הפעלת מערך ההיסעים במדרג התגוננות ירוק:** מערך ההיסעים הינו אחד המורכבים בחינוך המיוחד ואינו מאפשר ולו התגוננות מינימלית בזמן התראה. ביטול ההיסעים הינו קריטי לשמירה על ביטחון התלמידים והצוותים.

אמונה במערכת היא דלק מתכלה. אם המדינה תמשיך לנצל את מסירותם של צוותי החינוך המיוחד תוך התעלמות מצרכיהם האנושיים, היא תמצא את עצמה בקרוב מול שוקת שבורה וללא כוח אדם מקצועי.

בכבוד רב,

מנהלי וצוותי החינוך המיוחד